

Syror, baser och indikatorer

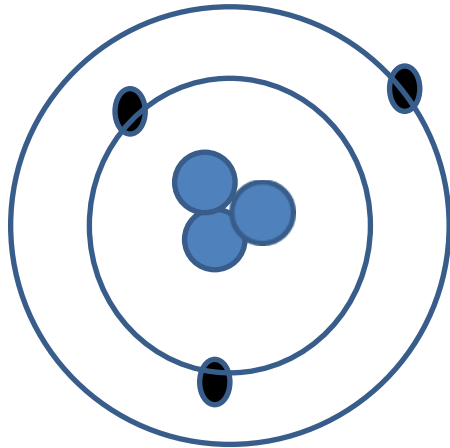
Vad är indikatorer?

- Visar om ett ämne är surt eller basiskt genom att ändra färg
- Ex på naturliga indikatorer är blåbär, blåklocka, blåklint, hortensia, rödkål, rödbetor
- Ex på indikatorer som vi kommer använda i kemisalen; BTB, lackmuspapper, fenolftalin

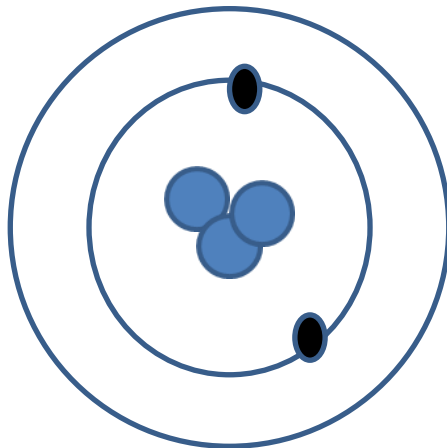
Joner

- Joner liknar atomer men har en laddning

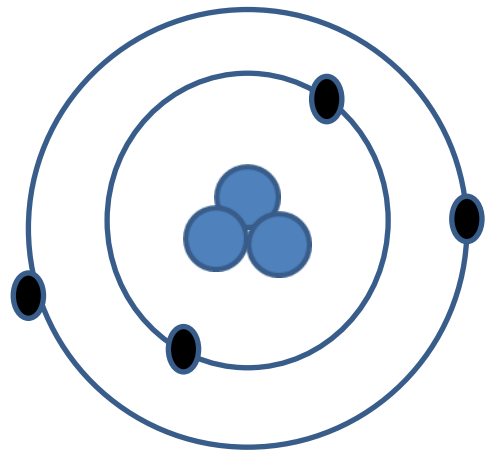
ATOM - oladdad

+JON

-Jon

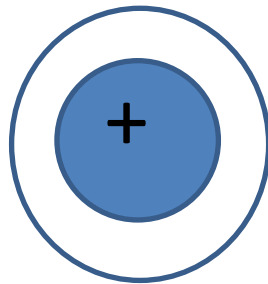

Sammanfattning för joner

- En atom kan alltså både lämna ifrån sig och ta upp elektroner
- En atom som lämnat ifrån sig en elektron blir positivt laddad. Namnet på jonen blir grundämnets namn plus ändelsen –jon, ex vätejon
- En atom som tagit upp en elektron blir negativt laddad. Namnet på jonen blir grundämnets namn, ändelsen –idjon, ex kloridjon

SYROR

- När vi pratar om syror tittar vi på andelen fria vätejoner i vätskan, dvs H^+
- Ju fler fria vätejoner, desto starkare syra
- Vätejonen är som ni ser positivt laddad, vilket betyder att den lämnat från sig en elektron och har endast en proton kvar

Formel för syra

- I formeln för hur syror lämnar ifrån sig en vätejon använder vi Ac som beteckning för syra. Ac motsvarar vilken syra som helst.

Hur sur är en syralösning?

- I alla lösningar av syror finns det fria vätejoner, det är vätejonerna som gör att det blir surt.
- Ju fler vätejoner desto mer frätande är syran
- Det är två saker som avgör hur sur en lösning är.
  - Koncentrationen, hur utspädd syran är
  - Vilken sorts syra det är, stark syra eller svag syra

Skillnad mellan stark syra och svag syra

Stark syra

- De suraste syrorna, kan ha ett pH-värde under 0
- När man häller en stark syra i vatten delas alla syramolekyler upp i vätejoner och negativa joner, vilket ger flera vätejoner

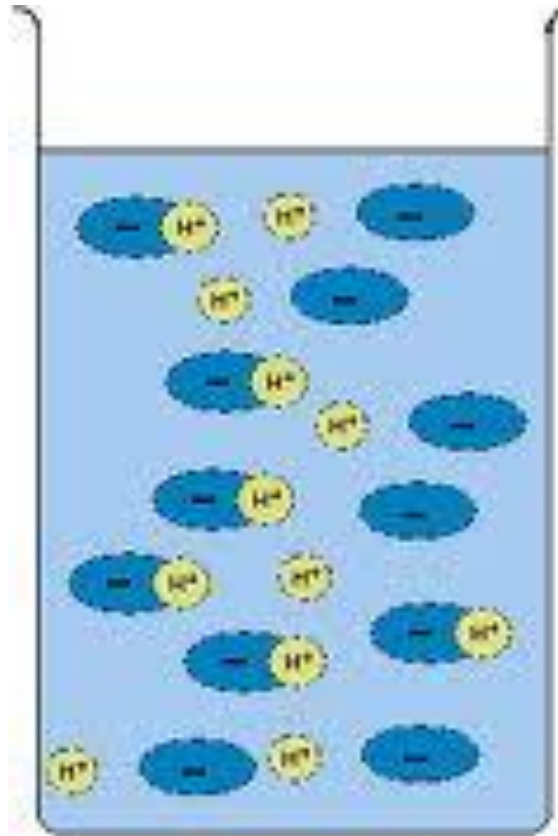
Svag syra

- Har ett pH-värde mellan ca 2-6,5
- När man häller en svag syra i vatten delas bara vissa syramolekyler upp i vätejoner och negativa joner, vilket ger färre lösa vätejoner

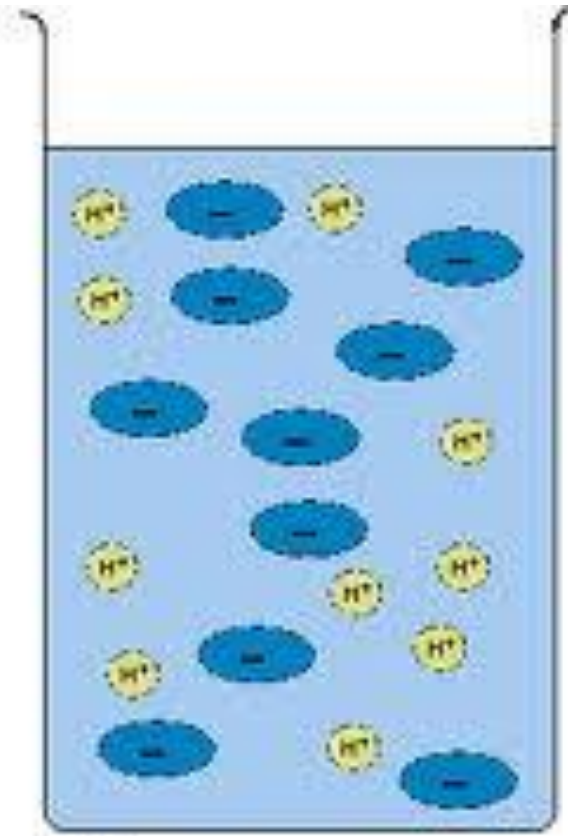

Stark syra resp svag syra i vatten

Svag syra

Stark syra

Namn på olika syror

Stark syra

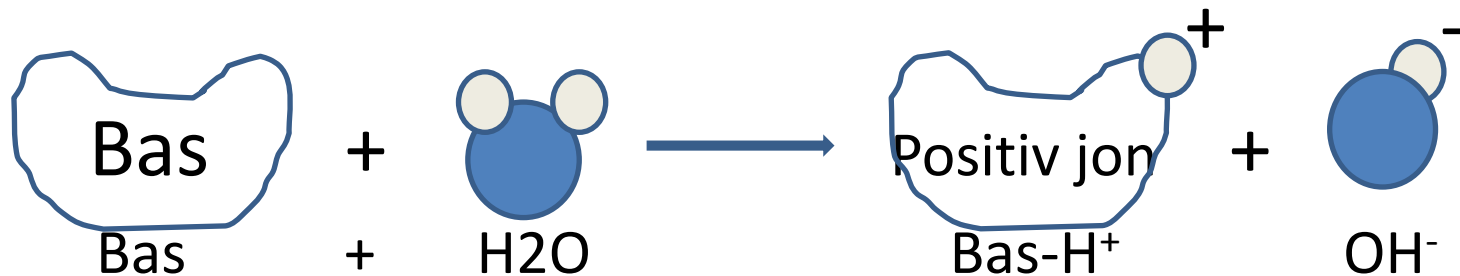
- Saltsyra
 HCl
- Svavelsyra
 H_2SO_4
- Salpetersyra
 HNO_3

Svag syra

- Ättiksyra
 CH_3COOH
- Citronsyra
 $\text{C}_6\text{H}_8\text{O}_7$
- Myrsyra
 HCOOH

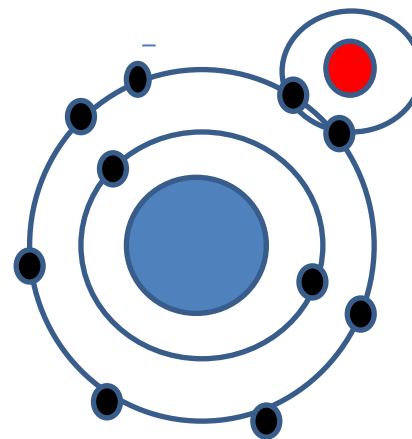
BASER

- Baser är motsatsen till syror, dvs att baser tar upp en vätejon.
- När vi pratar om baser tittar vi också på andelen fria hydroxidjoner i vätskan, dvs OH^-

Hur basisk är en basisk lösning?

- Ju fler hydroxidjoner, OH^- det finns i en lösning, desto mer basisk är lösningen
- Ju fler hydroxidjoner, desto mer frätande är lösningen.
- Hydroxidjonen har en extra elektron (från vätejonen som togs upp av basen) och är därför negativ

Starka och svaga baser

Stark bas

- Innehåller "egna" hydroxidjoner då den är uppbyggd på hydroxidjoner samt en annan jon, ex NaOH
- När en stark bas löses upp hamnar hydroxidjonerna direkt i lösningen utan att behöva reagera med vatten. Det ger fler hydroxidjoner
- I koncentrerad form kan pH-värdet bli mer än 14

Svag bas

- Innehåller inga egna hydroxidjoner.
- När en svag bas löses i vatten, reagerar en viss del av det basiska ämnet med vatten och bildar då ett färre antal hydroxidjoner
- pH-värdet hamnar mellan ca 7,5-13
- Exempel på en svag bas Ammoniak

Stark syra resp svag syra i vatten

Jämförelse syra – bas

- SYRA
- BAS